

Wstęp

Tom *Znaki czy nie znaki?* powstał z inicjatywy Profesora Gennadija Zeldowicza z Instytutu Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego. W Zakładzie Semiotyki działającym w tej jednostce zorganizował on cykl spotkań naukowych pod tym właśnie tytułem. W formie publikacji książkowej przedstawiamy Państwu 10 artykułów, których autorami są zarówno członkowie Zakładu Semiotyki, jak i osoby zaprzyjaźnione z tą placówką badawczą z różnych, nie tylko europejskich ośrodków naukowych. Dlatego w tomie reprezentowane są trzy języki: angielski, polski i rosyjski, a każdy artykuł poprzedzony został streszczeniem zarówno w języku polskim, jak i angielskim.

Artykuły zostały uporządkowane alfabetycznie, ale rozprawa Andrzeja Bogusławskiego dotyczy kwestii kluczowej dla tematyki tego tomu, a mianowicie zależności między wyrazem *znak* a wyrażeniami językowymi, które w ramach semiotyki są zaliczane do znaków. Autor zdecydowanie odcina się od tego poglądu, szczegółowo uzasadniając swój punkt widzenia, i nawiązuje w perspektywie historycznej do teorii wybranych uczonych na temat istoty znaku.

W przeciwieństwie do artykułu wstępnego, w rozprawie Igora Mel'čuka pojęcie znaku językowego nie podlega dyskusji, a główne rozważania dotyczą syntaktyki, czyli kombinacji znaków językowych, i miejsca tej nauki w systemie nauk o języku.

Inny wątek poruszony w dwóch artykułach to ikonizm znaków językowych. Artykuł Katji Jasinskiej dotyczy osobliwości *ikonizmu temporalnego* w jego powiązaniu ze strukturą dyskursu. O niezwykłym, niedostrzeganym dotychczas ikonizmie znaków zerowych pisze, analizując wiersz M. Cwietajewej, Józefina Piątkowska.

Strukturze dyskursu poświęcone są trzy artykuły. W jednym z nich autorzy Gennadij Zeldowicz i Ekaterina Blizniuk wskazują na wyraźne zachwianie

stosunków syntagmatycznych w *Plaszczu* Gogola, w drugim na przykładzie klasycznych baśni braci Grimm i Andersena i ich wersji filmowych czy przekładów Anna Fornalczyk udowadnia powiązania znaków językowych z ideologią. W artykule Aliny Israeli analizuje się wpływ tekstów folklorystycznych na strukturę słynnego filmu *Ballada o żołnierzu*.

W rozprawie Grigorija Krejdlina poruszany jest temat znaków niejęzykowych. Autor dostrzega zależność między językiem ciała a przynależnością do określonego kręgu kulturowego. Z tego względu posługuje się pojęciem *narodowe języki ciała* i przytacza przykłady z dziedziny teatru czy tańca.

Abstrahując od przykładów literackich, artykuł Roberta Borocho oscyluje wokół problemów teoretycznych i metodologicznych związanych ze zwrotem nauk humanistycznych w kierunku semiotyki kultury. Możliwości badań frazeologicznych właśnie z perspektywy semiotyki kultury przedstawia natomiast artykuł Małgorzaty Guławskiej-Gawkowskiej.

W tomie *Znaki czy nie znaki?* znajdujemy zatem różne podejścia zarówno do terminu *znaku*, jak i kwestii jego inności. Taka różnorodność w sposobie myślenia o znakach wynikająca z indywidualnego sposobu myślenia czy przynależności do różnych szkół może stać się zaletą tego zbioru artykułów, który właśnie oddajemy do Państwa rąk. Adresujemy go do lingwistów, kulturoznawców, osób zainteresowanych zagadnieniami semiotycznymi, dla których *znaki* i *znaczenie* to często kwestie zasadnicze w pracy badawczej.

Małgorzata Guławska-Gawkowska